

“Turkiarentzat krimena da pelikula hau existitze hutsa”

Ersin Çelic eta Diyar Hesso dira *Askatasunaren alde* filmaren zuzendaria eta ekoizlea, hurrenez hurren. Valentziako Mostran Bronze saria jaso ostean, Euskal Herrian proiektatu dute azaroaren hasieran eta politika, gerra eta erresistentzia uztartzen dituen proiektuaren mamia azaldu dute.

 AITOR ASPURU

Askatasunaren alde proiektatzen ari zarete munduko hainbat tokitan.

Zer da pelikulak kontatzen duena?

Ersin Çelic: HDP-k, Herrien Alderdi Demokratikoak –kurduak sortutako koalizioak– 2015eko ekaineko hauteskundeetan arrakasta handia lortu zuen Turkian. Recep Tayip Erdoganen AKP alderdiak bozak galdu zituen eta ezin izan zion bakarkako gobernuari eutsi lehenengo aldiz alderdiaren historian. Orduan, bere ideologia turkiar-islami-koa praktika ultranazionalista bilakatu zuen, Erdoganek ez zituelako emaitzak onartu. Gobernurik ez zen osatu eta berriro hauteskundeak egin ziren.

Tarte horretan Estatu Islamikoak HDPko eta AKPko ehunka disidente hil zituen bonba erasoetan Diyarbakirren, Adanan, Suruçen eta Ankaran. Dakizue-nez, Turkiak babestu zuen Daesh hasieratik.

Uztailean PKK eta Turkiako Gobernuaren arteko su-etena amaitu zen eta

Turkiak berriro ekin zion kanpaina militarri. Hain handia izan da erasoak, ezen herri kurduak gutxitan ezagutu baitu horrelako bortizkeria, agian birritan bere historian: hilerriak txikitu zituzten, eta eraildako jendearen gorpuak ibilgailu militarretan lotu eta arrastaka eramane zituzten hirietan zehar.

Gatazkak, borrokak eta erresistentziak piztu ziren dozenaka herri kurduetan, gehienetan polizia gazteak ehizatzen zituztelako. Horren ondorioz, jende gaztea hasi zen antolatzen euren auzo eta barrutietan. YPS –autodefentsa zibilera unitateak– boluntario armatuen taldeak agertu ziren, gehienetan gazteek osatuta.

Orduan Turkiak hiriak setiatu zituen, atzerriko armada baten kontra borrokan jardungo balitz bezala, artilleria eta tankeak baliatuta herriguneeen aurka. Cziren, esaterako, ehunka lagun bizirik erre zituzten soto batean, aurretik gosez hiltzen eduki eta gero.

Garai horretan Diyarbakirreko Sur barrutian gertatutakoa kontatzen duzue.

E. Çelic: Bai, Surreko erresistentzia, hain zuzen. Munduaren lotsarako, Surren historia ezabatua izan da, nazioarteko komunitatea begira egon arren. Gure lurraldean herriak, kulturak eta sinesmenak birrindu ditu bortizkeriak, inork ezer egin gabe. Isiltasun horren kontra aldarrria da filma.

Gidoia oinarrituta dago erresistenteek eurek idatzitako testuetan. Egunkari horiek amore eman ziguten. Çiyager, taldeko komandantea, tematu zen eta agindu zuen bertan gertatzen zena publiko egiteko. Horrez gain, biziraun zuten YPSko lau kiderekin elkarrizketa luzeak izan genituen.

Askatasunaren alde modu bat al da zuen burkideak bizirik mantentzeko?

E. Çelic: Ahozko kontakizuna ohitura sendoa da Ekialde Hurbilean eta *Mila gau eta bat gehiago* ipuinean bezala, herri kurduak sentitzen du bere historia kontatzeari utziz gero, hilko dela.

Surreko erresistentzia ere ezabatzeko asmoa zuen Turkiak eta borrokalariak erabaki zuten ezetz, historia hori azaleratuko zela. Azkenean, kontakizunaren inguruko borroka bilakatu zen, batzuek desagerrarazi nahi zuten eta besteek sentiotik atera.

Diyar Hesso: Borroka hori ez da amaitu, Turkiak debekatu zuen gure Twitter kontua filma amaitu baino lehen. Tur-

kiarentzat pelikularen existentzia hutsa krimena da.

Filmean agertzen diren aktore batzuek setioaren erresistentzian parte hartu zuten, ezta?

E. Çelic: Bai, Haki eta Rubar Shervan *Pirata* egon ziren Surreko erresistentzian eta euren pertsonaiak antzeztea euren esku geratu zen. Horrez gain, aktore talde gehiena aritu da Estatu Islamikoaren kontrako borrokan, edo gerran hazi da. Jakina, ez dira profesionalak, baina benetako bizipenak eta sentimenduak izan dituzte, hortaz, horretan zentratu ginen. Hain zuzen, eurek hitz egiten eta jokatzeko duten moduan aritzea kamera aurrean, egunerokoan egiten duten moduan.

D. Hesso: Film osoak benetako jendea eta errealtatea du oinarri. Berez, Kobanen grabatu genuen, Estatu Islamikoak inoiz konkistatu ez zuen zonaldean, alegia. Horrek eragina izan zuen pelikularen taldean, Surreko bizipenak berpizteko. Estra asko auzo horretakoa zen gainera, eta pelikulan aritu zen boluntario askok bazekien historia hori zela eurek bizitakoaren oso antzekoa.

Azaldu duzu filmean agertzen diren aktore asko borrokalaria dela, zer gertatu da eurekin pelikularen ostean?

D. Hesso: Borrokan jarraitzen dute. Tamalez, kontatzen dugun historia gertatu da duela gutxi eta errealtatea ez da aldatu. Gerrak jarraitzen du, baita gure

herriaren aurkako genozidioak ere. Ez dugu amore eman, hortaz, grabaketaren ostean, borrokalariak aurre egin izan behar diete Turkiako Estatuaren inbasioei eta batzuk hil dira.

Rubar Shervan, esaterako, Kurdistango mendietan, Haftanin-en, zendu zen borrokan. Grabaketa taldeko beste kide batzuek ere galdu dute bizitza mendietan borrokatzen, adibidez, efektu bereziak eta ezta prestatu zituen lagunak.

Rojavako Zinema Komunaren sortzaileetako bat, Mazdek Ararat, auto istripu baten ondorioz hil zen. Ezbehar hori gertatu zen Turkiak Siriako Iparraldeko errepideak okupatu dituelako eta, hori dela medio, bidezidor arriskutsuak erabili behar ditu jendeak.

Bilboko proiektioaren ostean pasadizo bitxia bezain beldurgarria kontatu zenuen filmean agertzen diren tankeei buruz, azalduko duzu, mesedez?

D. Hesso: Pelikulan agertzen diren tanke eta ibilgailu armatu guztiak YPG-k eta YPJ-k kendu zizkieten Estatu Islamikoko indarrei Kobaneko borrokan eta horren ostean. Daesh-ek arma ugari zuen, Mosul inbaditu zuenean han zeudelako. Herri kurduak ez zuen horrelakorik.

Hortaz, batailetan eskuratutakoak frontean erabiltzen ziren. Aldiz, bazeuden matxuratutako ibilgailu militarrik lehen lerroan baliatu ezin zirenak. Horiek margotu eta aprobetxatu genituen pelikulan agertzeko.

Egun batean, tankea mugitzen ari gi-

nen leku batetik bestera eta bat-batean gelditu zen. Gainera, tankearen kanoia Turkiara begira geratu zen –Kobane Turkiako muga dago–. Handik gutxira droneak agertu ziren eta ihes egin behar izan genuen. Bi egunez bertan behera utzi genuen grabaketa, uste baikenuen bonbardatuko gintuztela.

DYAR HESSO

“Genozidio saiakerak iraun bitartean, erresistentzia ekintza izango da edozein film edo abesti kurdu”

Bestalde, filmean ikusten den polizien ekipamendua –babesak, kaskoak, borrak...– Siriako Erregimenarena da. Gobernua Kobane utzi zuenean han geratu zen material guztia eta guk ez dugunez horrelakorik erabiltzen herriaren kontra, beltzez margotu genuen, Turkiako Poliziak erabiltzen duenaren itxura izan zezan. Erraza izan da itxura bera izatea, erregimen autoritarioen logika bera da, hortaz, euren tresnak berdinak dira.

Ez duzue diru askorik izan, baina publikoak aipatu du oso ekoizpen profesionala dela Askatasunaren alde. Zer nolako bitarteko ekonomikoak izan dituzue?

D. Hesso: Pelikula bat egitea garestia da eta Rojavan ez dugu dirurik horretarako. Egia da Ipar eta Ekialdeko Administrazioaren diru-laguntza izan dugula, zehazki, arte eta kulturako batzordearena. Hala ere, zoritxarrez, gure lurraldeko gerra egoeratik, erraza izan da horrelako filma egitea. Hiri txikituak baditugu, baita armak eta ibilgailu militarrek ere. Gainera, estra moduan agertu direnek, aktoreek eta ia talde gehienek ezagutu dute gerra zer den eta lan egin dute sinesten dutelako proiektuan, soilik jana-riaren truke.

Aipatu duzuen horrekin guztiarekin, argi dago pelikula ez dela arte ariketa hutsa, tresna politikoa ere badela.

E. Çelic: Arrazoia oso erraza da. Ezin dugu jokatu faxismoa edo gerra egongo ez balira bezala. Faxismoa eta genozidioa dauden tokietan arteak esaten badu

“neutrala naiz”, absurdua eta zentzugabea izango da.

D. Hesso: Kurduen aurkako genozidio fisiko eta kulturalaren saiakerak irauten duen bitartean, edozein film edo abesti kurdu bilakatuko da erresistentzia ekintza.

Edonola ere, hau ez da bakarrik mugimendu kurduak babestutako ariketa politikoa, artea ere bada, gizarte kurduaren kontzientzia sustatzen duena. Egoera soziopolitikoak eragiten digu, baina gu ere eragile aktiboak gara.

Filmak akzio mordoa du, baina hori azalekoa bakarrik da, ezta?

D. Hesso: Hala da. Herbehereetako emakume bat ezagutu genuen Rotterdamen,

medikua zen, baita zinemazale amorratua ere. Hitz egin genuen apur bat eta berak interesa zuen filma ikusteko. Hurrengo egunean etorri zen proiektziora. Amaitu zenean, negar egin zuen eta aipatu zigun: “Nire iloba ekartzeko asmoa nuen, baina uste nuen gerra filma ez zela egokia izango irudi bortitzen ondorioz, berak 13 urte besterik ez dituelako. Orain, ordea, damu naiz ekarri ez izanagatik, ikusi dudana ez baita gerrari buruzkoa, baizik eta adiskidetasuna eta giza harremani buruzkoa”.

Borrokak grabatu nahi genituen, baina baita une txikiak ere. Momentu txiki horiek kontatzen dute dena: nortzuk ziren borrokalaria, zergatik egiten zuten hori eta zer zen garrantzitsua eurentzat. ●